

DKY Tiusanen Kaisa(OM)

20.09.2013

Eduskunta
Suuri valiokunta

Viite

Asia

EU; Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan tason poliittisten puolueiden ja säätiöiden perussäännöstä ja rahoituksesta (EU-puolueasetus)

U/E-tunnus:
U 63/2012 vp

EUTORI-numero:
EU/2012/1440

Ohessa lähetetään perustuslain 96 §:n mukaisesti 25 päivänä lokakuuta 2012 annettua EU-puolueasetusta koskevaa valtioneuvoston kirjelmää käsittelevä selvitys, jossa käsitellään ehdotuksen käsittelyvaihetta.

Muistio on käsitelty institutionaaliset kysymykset –jaostossa 16.9.2013.

Johtaja

Kirsi Pimiä

Neuvotteleva virkamies

Kaisa Tiusanen

LIITTEET

Asiasanat	Euroopan parlamentti, yksityisoikeus
Hoitaa	OM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, SM, STM, TEM, TPK, UM, VM, VNK, YM

DKY Tiusanen Kaisa(OM)

10.09.2013

Asia

EU; EU-puolueasetus; komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan tason poliittisten puolueiden ja säätiöiden perussäännöstä ja rahoituksesta

Kokous

Liitteet

Viite

EUTORI/Eurodoc nro:

EU/2012/1440

U-tunnus / E-tunnus:

U 63/2012 vp

Käsittelyn tarkoitus ja käsittelyvaihe:

Puheenjohtajavaltio Liettuan tavoitteena on, että asetusehdotus hyväksytään vielä sen puheenjohtajuuskauden aikana. Asetusehdotus ja sille liitännäinen ehdotus varainhoitoasetuksen muuttamiseksi (U-jatkokirjelmä 18.1.2013, VM) muodostavat laajan kokonaisuuden, josta EU-puolueasetusehdotusta on käsitelty yksittäisten kysymysten osalta yleisten asioiden työryhmässä (YAT) syksystä 2012 alkaen. Varainhoitoasetuksen muutosehdotuksen käsittelyä ei ole vielä aloitettu. Eduskunnalle annetaan selvitys neuvottelutilanteesta ja erityisesti käsiteltävänä olevasta rekisteröinti- ja valvontatahoa koskevasta kompromissiehdotuksesta.

Edelliselle puheenjohtajalle annettiin Coreper II:ssa 10.4.2013 osittainen neuvottelumandaatti aloittaa alustavat keskustelut Euroopan parlamentin kanssa ehdotuksen luvuista II ja IV sillä periaatteella, että mistään ei ole sovittu ennen kuin kaikesta on sovittu. Neuvottelumandaatissa väljästi kuvatut neuvoston tavoitteet olivat Suomen kantojen mukaisia (mm. mandaatti etsiä vaihtoehtoja järjestelyä rekisteröinnin ja valvonnan järjestämiselle, eurooppalaisen oikeushenkilöllisyyden vaikutusten arviointi kansallisella tasolla sekä rahoitusta koskevat ehdotukset).

Trilogeissa on käyty useita neuvotteluja niin poliittisessa kuin teknisessäkin kokoonpanossa. Trilogit ovat keskittyneet siihen, mille taholle EU-tason poliittisten puolueiden rekisteröinti- ja EU:n perusarvojen noudattamisen arviointitehtävä annetaan. Kolmen oikeuspalvelun johtajat ovat heinäkuussa 2013 kehittäneet tästä ns. institutionaalista kysymyksestä kompromissiehdotuksen, jonka pohjalta komissio on laatinut 13.9.2013 julkaistun työpaperin. Puheenjohtajavaltio tuo kysymyksen Coreper-käsittelyyn mahdollisesti syys-lokakuun aikana. Tämän jälkeen on vielä selvitettävä muut

asetuksen hyväksymisen edellytyksenä olevat kysymykset kuten oikeushenkilöys ja suhde kansalliseen lakiin.

Paineet paketin hyväksymiselle vielä ennen ensi vuoden Euroopan parlamentin vaaleja ovat kasvaneet. On mahdollista, että asetusehdotukset viedään läpi hyvin nopealla aikataululla sen jälkeen, kun valvontakysymykseen on löydetty eri osapuolia tyydyttävä kompromissi.

Asiakirjat:

KOM (2012) 499 lopullinen
Komission työpaperi institutionaalisesta kysymyksestä (13.9.2013)

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely:

SEUT 224 artikla, jonka mukaan Euroopan parlamentti ja neuvosto vahvistavat tavallista lainsäädäntömenettelyä noudattaen annettavilla asetuksilla Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 10 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja Euroopan tasolla toimivia poliittisia puolueita ja erityisesti niiden rahoitusta koskevat säännöt.

Käsittelijä(t):

OM, Kaisa Tiusanen, p. 02951 50454 (laatija)
OM, Päivi Leino-Sandberg
OM, Jyrki Jauhiainen
VM, Armi Liinamaa
VNK, Veera Parko

Suomen kanta/ohje:

Suomen aiemmat kannat ovat edelleen voimassa eli Suomi suhtautuu yleisesti ottaen myönteisesti koko poliittisia puolueita ja säätiöitä koskevan asetusehdotuspaketin tavoitteeseen vahvistaa Euroopan tason poliittisten puolueiden ja säätiöiden asemaa.

Myös aiemmissa kannoissa esille nostetut yksittäisiin ehdotuksiin ja niiden vaikutuksiin liittyvät huomiot ovat voimassa. Valmistelun kuluessa ei vielä ole saatu riittävää selvyyttä kaikkien ehdotusten suhteesta kansalliseen lainsäädäntöön ja ehdotetun uuden eurooppalaisen oikeushenkilöllisyyden määrittelystä. Valmistelun aikana on käynyt selväksi, että asetus tulee hyväksyttäessään vaatimaan kansallista täytäntöönpanoa, mm. vastuuviranomaisten määrittelemistä. Tälle tulee varata riittävä aika.

Kolmen oikeuspalvelun johtajien hahmottelema ja komission edelleen työstämä kompromissi puolueiden ja säätiöiden rekisteröimisen ja rekisteristä poistamisen sekä EU:n perusarvojen noudattamisen arvioinnin järjestämisestä on oikeansuuntainen. Tehtävä osoitettaisiin fyysisesti Euroopan parlamentin yhteydessä toimivalle itsenäiselle viranomaiselle ("Authority"), jonka johtaja tekisi päätökset itsenäisesti viranomaisen puolesta. Suomi katsoo, että päätöksenteon itsenäisyyden ja tasapuolisuuden turvaavilla menettelyillä sekä valitusoikeudella EU-tuomioistuimeen voidaan varmistaa puolueiden oikeusturva riittävällä tasolla.

Suomi pitää ilmeisenä, että käsittelyn viivästymisen vuoksi ehdotuksella ei tule olemaan vaikutusta puolueiden rahoitukseen vuoden 2014 Euroopan parlamentin vaaleissa. Ehdotuksessa ei ole siirtymäsäännöksiä, mikä tarkoittanee, että tällä hetkellä Euroopan

parlamentilta rahoitusta saavat puolueet ja säätiöt joutuvat rekisteröitymään voidakseen hakea avustuksia asetusehdotuksen mukaisesti.

Pääasiallinen sisältö:

Tässä muistiossa keskitytään ainoastaan institutionaalista kysymystä koskevaan kompromissiehdotukseen sekä tuodaan esille joitakin ehdotuksen kansalliseen täytäntöönpanoon liittyviä näkökohtia.

Kompromissiehdotus lähtee siitä, että rekisteröintiä ja rekisteristä poistamista hoitaisi fyysisesti Euroopan parlamentissa toimiva itsenäinen viranomainen ("Authority"). Viranomaisen päätöksentekovaltaa käyttäisi johtaja, joka nimitettäisiin kaikkien kolmen toimielimen hyväksynnällä. Johtajaksi valittaisiin EU:n toimihenkilö viiden vuoden toimikaudeksi. Hänen tukena toimisi Euroopan parlamentin pääsihteeristössä työskenteleviä henkilöitä. Myös viranomaisen toimintamenot maksettaisiin Euroopan parlamentin budjetista omalta osastoltaan. Johtaja raportoi viranomaisen toiminnasta vuosittain Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan komissiolle.

Rekisteröinnin yhteydessä tarkistettaisiin, että puolue ja säätiö täyttävät asetusehdotuksen 3 artiklan edellytykset, ml. EU:n perusperiaatteiden kunnioittaminen. Viranomainen tekisi päätöksen kolmen kuukauden kuluessa hakemuksen vastaanottamisesta. Viranomaisella olisi mahdollisuus pyytää joko omasta aloitteestaan tai jonkun kolmesta toimielimestä esittämän pyynnön perusteella lausuntoa Itsenäisten arvovaltaisten henkilöiden komitealta ("Committee of Independent Eminent Persons"), jos syntyisi vakava epäily siitä, että hakija ei kunnioita EU:n perusperiaatteita. Viranomaisen päätös tulisi voimaan ainoastaan, jos Euroopan parlamentti tai neuvosto eivät vastusta päätöstä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun päätös on annettu niille tiedoksi. Vastustaminen olisi mahdollista ainoastaan EU:n perusperiaatteiden kunnioittamisen osalta. Päätös julkaistaisiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä ja siihen voisi hakea muutosta valittamalla EU-tuomioistuimeen.

Viranomainen valvoisi jatkuvasti, että rekisterissä olevat puolueet ja säätiöt noudattavat rekisteröitymisen ehtona olleita vaatimuksia. Kaikki kolme toimielintä voisivat myös esittää pyynnön sen selvittämiseksi, noudattaako puolue tai säätiö EU:n perusperiaatteita. Tällöin viranomaisen tulisi pyytää asiasta lausuntoa Itsenäisten arvovaltaisten henkilöiden komitealta. Viranomaisen pitäisi kuulla asianomaista puoluetta tai säätiötä ennen päätöksen tekemistä siitä, poistaako se ko. puolueen tai säätiön rekisteristä. Euroopan parlamentilla ja neuvostolla olisi mahdollisuus vastustaa myös rekisteristä poistamista koskevaa päätöstä.

Työryhmäkäsittelyn yhteydessä on ehdotettu, että EU:n perusperiaatteiden kunnioittamisen arvioiminen rajattaisiin rekisteristä poistamista koskevaan menettelyyn ja rekisteröinti perustuisi hyvin muodolliseen tarkasteluun. Muodollinen tarkastelu voisi kuitenkin sisältää esim. sen edellyttämistä, että rekisteröintiä hakeva julistaa sitoutuvansa SEU 2 artiklassa mainittuihin arvoihin. Tällöin rekisteröinnin yhteydessä ei olisi myöskään välttämätöntä konsultoida Itsenäisten arvovaltaisten henkilöiden komiteaa. Tällä vältettäisiin arvojen määrittelyssä, ja vielä enemmän niiden noudattamisen arvioimisessa, väistämättä eteen tulevat ongelmat.

Uutta eurooppalaista oikeushenkilöllisyyttä koskevat ehdotukset ovat edelleen useiden komission lisäselvitysten ja lukuisien kokouskäsittelyn jälkeenkin siinä määrin epätarkkoja, että niiden suhdetta kansalliseen lainsäädäntöön on vaikea arvioida. Valmistelu on tähän saakka edennyt erillisten työpapereiden muodossa. Komissio on

ilmaissut aikomuksensa tuottaa koosteen muutosesityksistä lähiaikoina. On kuitenkin selvää, että kansallisia täytäntöönpanotoimia tullaan tarvitsemaan, koska Suomen täytyy turvata Euroopan tason poliittisille puolueille ja säätiöille asetuksen edellyttämät toimintaedellytykset Suomessa, vaikka tällaisia puolueita ei Suomessa tällä hetkellä toimikaan.

Kansallinen käsittely:

U 63/2012 vp; EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 17.–19.10.2012; institutionaaliset kysymykset –jaosto (EU 40) 17.10.2012. Oikeusministeriö järjesti ehdotuksista kuulemistilaisuuden eduskuntapuolueille 14.11.2012.

U-jatkokirje (1. VM 18.01.2013); budjettiasiat -jaoston (EU 34) kirjallinen menettely 8.-9.1.2013.

U-jatkokirje (OM); institutionaaliset kysymykset –jaosto (EU 40) 16.9.2013.

Eduskuntakäsittely:

PeVL 39/2012 vp; eduskunnan perustuslakivaliokunta on 1.3.2013 tehnyt päätöksen siitä, ettei se ryhdy U-jatkokirjeen (VM) johdosta toimenpiteisiin (PeVP 14/2013 vp.).

Käsittely Euroopan parlamentissa:

Komission ehdotus on käsitelty:

- AFCO-valiokunnassa (mietintö, päävastuullinen valiokunta), esittelijänä Marietta Giannakou (EPP, EL)
- BUDG-valiokunnassa (lausunto), esittelijänä Edit Herczog (S&D, HU)
- JURI-valiokunnassa (lausunto), esittelijänä Luigi Berlinguer (S&D, IT)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema:

Ehdotukset kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset:

Komissio katsoo, että ehdotukset eivät aiheuta merkittäviä muutoksia EU:n talousarvioon. Aiemmissä kannoissa on arvioitu, että ainakin puolueiden varainkäytön sääntelyyn liittyvillä ehdotuksilla voidaan arvioida olevan jonkin verran budjettivaikutuksia. Muutosehdotuksilla voi olla valittavasta institutionaalisesta ratkaisusta riippuen huomattaviakin budjettivaikutuksia, esim. jos päädytään perustamaan kokonaan uusi viranomaisen.

Muut mahdolliset asiaan vaikuttavat tekijät:

-

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
